

Motion

1980/81:207

**av Ingrid Diesen och Stina Eliasson
om återinförande av en namnlängd i statskalendern**

Det finns i dag ett stort intresse för att utforska och vårda kulturminnesmärken och kulturtraditioner. Ett av målen för samhällets kulturpolitik är ju också att garantera att äldre tiders kultur tas till vara och levandegörs. Ett led i detta arbete borde vara att återinföra namnlängden i den gamla almanackan sådan den var före den senaste stora revisionen.

Namnlängden i den gamla almanackan före revisionen 1901 är ett kalendarium som i huvudsak har kommit till under medeltiden och till större delen bevarats i sitt medeltida skick. Den speglar alltså gamla kulturtraditioner. Missuppfattningen att almanackan skall vara en namnlista för namnsdagsfirande är allmänt utbredd. Att återinföra den gamla namnlängden skulle vara en förnämlig kulturell gärning och öppna förståelsen för äldre tiders kultur och litteratur samt stärka anknytningen till det europeiska kulturarvet. Någon officiell namnlängd existerar tyvärr inte längre sedan Vetenskapsakademiens privilegier från 1747 upphävdes 1969. Var och en som vill ge ut en almanacka kan numera enligt tryckfrihetsförordningen göra detta och införa vilka namn han vill.

Svenska folket torde emellertid ha vant sig vid en viss fastställd namnlängd och torde knappast uppskatta den frihet som råder på detta område. Det vore därför önskvärt att få en officiell prägel på namnlängden i en almanacka till stånd, då med den gamla namnlängden som gällde under flera århundraden.

Med jämna mellanrum har man motionsvägen föreslagit att en översyn av almanackans namnlängd görs för att denna namnlängd bättre skall stämma överens med nutida namnskick.

Kulturutskottet har i sitt betänkande 1980/81:2 redovisat behandlingen av tidigare motioner i samma ärende och påpekat att Vetenskapsakademiens privilegium att utge almanackor numera upphört och att var och en som vill ge ut en almanacka kan trycka och själv bestämma namnlängden i en sådan utgåva.

Vår svenska almanacka har en lång historia. Redan 1747 beviljade Kungl. Maj:t Vetenskapsakademien ensamrätt att ge ut almanackor fr. o. m. år 1749. Några närmare föreskrifter utfärdades inte men enligt uppgift i Roland Otterbjörks Våra namnsdagar föreskrevs 1750 att namnlängden skulle vara utformad "som den av ålder varit" och att alla ändringar i framtiden måste underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

På grundval av ett riksdagsbeslut 1899 tillsatte Vetenskapsakademien en kommitté som utarbetade förslag till ny namnlängd. Huvudsynpunkten var

att namnen i almanackan i första hand borde vara användbara och lämpliga till dopnamn. Men man borde behålla av den historiska traditionen "vad som ännu lever i allmänhetens medvetande".

När förslaget behandlades i Vitterhetsakademien reserverade sig riksantikvarien Hildebrand och professor Schück.

Riksantikvarien anförde bl. a. följande: "Riksdagens yttrande i almanacksfrågan går uppenbarligen ut från den föreställningen att namnen i almanackan äro avsedda att giva föräldrar anvisning, huru de skola välja dopnamn åt sina barn. Men namnen i almanackan är i huvudsak ett medeltidskalendarium, ett historiskt dokument, tillkommet under medeltiden och sedan dess i de förnämsta delarna bevarad.

De i medeltidens kalendarier förekommande helgonnamnen äro icke i dem insatta på måfå, men det är däremot de av de enskilda almanacksutgivarna i luckorna insatta namnen och det är uppenbart att i det från Vetenskapsakademien avlämnade förslaget i de flesta fall de nya namnen blivit på måfå förlagda till de olika dagarna.

Det från medeltiden ärvda kalendariet med dess namnlängd är ett fornminne, visserligen nu icke av samma direkta inflytande som det förut hade, men likväl i ganska hög grad belysande de forntida förhållandena och därför värt att bevaras."

Professor Schück anförde bl. a. att i stället för återkommande ändringar i almanackan kunde denna i stället förses med en namnlängd som lätt kunde revideras.

Frågan om en revidering av 1901 års namnlängd aktualiserades i riksdagen både 1936 och 1944. Vetenskapsakademien, som 1944 yttrade sig över en då väckt motion, betecknade 1901 års namnlängd som en kompromiss vars lämplighet man kunde sätta i fråga: hade de inte varit klokare att behålla den gamla namnlängden som ett värdepullt dokument från en gångens tid?

1944 anhöll riksdagen i skrivelse till regeringen om åtgärder för en modernisering av almanackans namnlängd. Först 1962 meddelade regeringen sitt beslut med anledning av denna skrivelse. Regeringen meddelade helt kort att eftersom nämnden för svensk språkvård inom kort skulle utkomma med en skrift innehållande förteckning över svenska förnamn jämte därtill hörande förklaringar och anmärkningar föranledde skrivelsen ingen åtgärd.

De förslag som under årens lopp framförts om att almanackan borde spegla dagens mest populära namn synes helt orimliga. En revidering skulle alltid komma att lida av en viss eftersläpning. Moderiktningarna växlar snabbt; ibland är främmande och för det svenska språket föga tilltalande namn i ropet.

Eftersom almanackans dagar inte räcker till för att rymma alla aktuella namn bör man helt avstå från synpunkten att bereda alla tillfälle att fira namnsdag efter almanackan. Detta har ju aldrig varit avsikten.

Med en återgång till den gamla namnlängden skulle man få tillbaka t. ex.

Korsmässa den 3 maj och den 14 september, 7 sofvare den 27 juli, Mormässa (med syftning på jungfru Maria) samt en hel del ålderdomliga namn från Gamla testamentets och medeltidens kristna förgrundsgestalter. Många litterära associationer i vår tidigare litteratur skulle därmed underlättas.

Med anledning av vad i motionen anförts hemställs

att riksdagen anholder att regeringen i avtal mellan staten och Allmänna Förlaget uppdrar åt redaktionen för statskalendern att i kommande upplagor inta ett kalendarium av samma innehåll som den namnlängd som ingick i statskalendern före revisionen 1901.

Stockholm den 13 januari 1981

INGRID DIESEN (m)

STINA ELIASSON (c)